

PŘEDSEDOVÉ ISIS, SPOLKU PRO VZDĚLÁNÍ V OBORU CHEMIE A POMOCNÝCH VĚD, V LETECH 1864–1873

PAVEL DRAŠAR

*Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, Technická 5, 166 28 Praha 6
drasarp@vscht.cz*

Došlo 17.10.22, přijato 31.10.22.

Článek popisuje základní údaje o předsedech Isis, Spolku pro vzdělávání v oboru chemie a pomocných věd (Verein zur Ausbildung in der Chemie und der Hilfswissenschaften), v letech 1864–1873.

Klíčová slova: předseda spolku Isis, František A. Fischer, Josef Suk, Josef Holý, Ferdinand Jičínský, Bohuslav Wett, František Dlouhý, Jan Lad. Černý

Pokračujeme v novodobém dokumentování funkcio-nářů chemické společnosti zveřejňovaném v Chemických listech^{1–7}.

„Isis“, Spolek pro vzdělání v oboru chemie a pomoc-ných věd (Verein zur Ausbildung in der Chemie und der Hilfswissenschaften), byl založen studenty z pražské poly-techniky v roce 1864 jako studentský spolek⁸, který se roku 1866 registroval jako spolek veřejný⁹ dne 24. dubna 1866 a úředně byl potvrzen 11. 5. 1866 (cit.¹⁰). Ve spolko-vém katastru pod signaturou VIII/0004 nalézáme dále, že v roce 1868 bylo úředně zdůrazněno, že jde o český příro-dovědný spolek.

Předtím existoval studentský přírodovědný spolek (Naturhistorischer Verein)^{11a} Lotos, založený lékařem prof. Bedřichem Kolenatým¹² 5. května 1848 (registrován v katastru 19. 3. 1849), který byl však převážně německý¹³ (Deutscher naturwissenschaftlich-medizinischer Verein für Böhmen „Lotos“) a který následujícího roku změnil své stanovky a otevřel se i pro členy mimo studentstvo.

Chemici se organizovali též v utrakvistické Fyziokra-tické společnosti (Gesellschaft für Physiokratie in Böhmen)^{14,15}, existující v letech 1869–1916, či v Přírodo-vědeckém klubu¹⁶, založeném roku 1869, který byl původ-ně také spolkem studentským na pražské polytechnice a který si vytkl: Klub má za účel pěstovati vědy přírodní v nejšířším slova smyslu jazykem československým.

Ryze chemický spolek Isis byl velmi akční, pořádal přednášky, výlety, exkurze a koncem roku 1876 vlastnil 449 spisů uložených ve spolkové knihovně pod správou knihovníka p. Pavce¹⁷. Pánové se scházeli někdy i jeden-krát týdně, obvykle v sobotu odpoledne a neúčast byla přijímána s nelibostí. Na schůzi obvykle pozvaný řečník přednesl přednášku. Na schůze docházeli i nečlenové vý-boru. Ženy ve spolku nebyly.

Archivní záznam udává², že spolek „Isis“ vznikl z iniciativy studenta techniky F. A. Fischera z Prahy. V roce 1865 se sešel prozatímní výbor: Josef Suk, F. A. Fischer, Antonín Bělohoubek. Matriční záznam dále jmenuje předsedy, prvním byl Franz Šebor⁷, fabrikant, který spolek vedl v letech 1866–1895. Po něm, podle ma-triky, následuje prof. Karel Preis⁷ do roku 1904, kdy při-chází F. V. Goller⁶ z „České společnosti pro průmysl cu-kerní“ a předsedá až do roku 1906, to ale již spolek Isis nebyl⁷.

Nicméně Hanč¹⁸ udává, že v roce 1866 převzal před-sednictví Josef Suk. Poté jako předsedy jmenuje Josefa Holého (1867), Ferdinanda Jičínského (1868–1870), Fran-tiška Dlouhého a Jana Černého a roku 1872, již pod hla-vičkou „Spolku chemiků českých“, Karla Preise. Jeho údaje o funkcionářích jsou zřejmě přesnější a zde se jich převážně držíme. Šebora v čele spolku neuvádí ani Borko-vec¹⁹. Neumann²⁰ ve svém Dějinném přehledu neuvádí Dlouhého.

Aby to nebylo tak jednoduché, Neumannův Dějinný přehled²⁰ o činnosti „Spolku českých chemiků za proších 35 let (1871–1906)“ mezi zakládajícími členy spolku Isis Josefa Suka vůbec neuvádí, kdežto Franze Šebora ano. V oznámení spolku Isis otištěném v Časopise chemiků českých²¹ stojí, že v roce 1870 byl předsedou Bohuslav Wett. V jiném oznámení se praví, že prvním předsedou byl Fr. Fischer²².

Dále přinášíme přehled všech předsedů spolku Isis, sestavený podle dat ze všech dostupných zdrojů. Jedním z podstatných zdrojů byly rukopisné zápisy ze schůzí vý-boru spolku z archivu ČSCH. Abychom nestírali pel z citátů, užíváme někdy původní češtinu.

František Fischer

František Fischer byl iniciátorem, zakladatelem a prvním předsedou spolku Isis²² roku 1866 a členem výboru přípravného v roce 1865. Tento Fischer bydlel, podle zakládací listiny spolku Isis, v Praze v č. p. 1317-I.

Vycházejme z toho, že se jistý František Fischer zapsal na pražské Technické učení v roce 1860 a v roce 1862 byl přijat jako student řádný²³. Podle zakládací listiny spolku Isis² víme, že ještě v letech 1865–1866 byl studentem. Hledáme tedy Františka/Franze Fischera, který se narodil ± max. 10 let kolem roku 1840. V pražské konskripci nalézáme v tomto období, u tohoto jména 44 evidenčních lístků. Nalézáme jediný lístek datovaný v roce 1875, s vhodnou profesí „Chemiker“, s datem narození v potřebném období, v roce 1841, se jménem Fischer Franz, který bydlel v Praze v č. p. 455-II^{24a}. Neshoda s bydlištěm (č. p. 1317-I) uvedeným v katastru může být vysvětlena tím, že zápis v konskripci je datován rokem 1875 a v katastru rokem 1866.

Podle Soupisu pražského obyvatelstva 1830–1910 František Fischer, lučebník, bytem roku 1875 v téže domě 455-II v Praze (který spoluvlastnil) se narodil dne 22. května 1841²⁵. Jeho otec byl pražský měšťan a krejčí Leonard Fischer a matka Marie, rozená Hvězdova. Za manželku pojal 26. 5. 1875 Marii Magdalenu, rodem Ditzovou. Podle citovaného Soupisu pražského obyvatelstva 1830–1910 měl tento Fischer registrovanou živnost lakování kůží a zemřel 28. září 1884 v blázinci.

Datum der erfolgten Meldung	Gangs-Nr.	Namen	Charakter	Geburts-Jahr	Geburtsort
20/2 1875	135 II	Fischer	Chemiker in Prag	1841	Prag

Obr. 1. Fischer Franz²⁴

Podle seznamu členů Společnosti pro průmysl chemický a Československé společnosti chemické, člen, zřejmě jiný, Dr. Inž. Fischer František byl technickým chemikem v Letkách u Libčic nad Vltavou^{26,27} v letech 1900–1911 (zřejmě Waldek & Wagner Pražský spolek železných hutí (Prager Eisenhüttenverein))²⁸. František Fischer je veden v téže době jako autor Časopisu pro průmysl chemický s pracemi většinou z oboru keramiky. Tohoto Fischera nenalézáme ani v soupisu pražských obyvatel ani v konskripci.

Předsedou spolku Isis byl podle všeho Pražák Fischer František, Chemiker, narozený v roce 1841. Více se o Františku Fischerovi nalézt nepodařilo.

Josef Suk

Obr. 2. Josef Suk²⁹

Josef Suk byl předsedou spolku Isis v letech 1866–1867. V roce 1865 byl spolu s F. A. Fischerem a A. Bělohoubkem členem prozatímního výboru.

Josef Suk se narodil v Nepomuku pod Zelenou Horou č. p. 64 dne 29. října 1842 v rodině sládka Jana Suka a Anny, rozené Mazalové^{30,31b}.

O Josefu Tomášovi Sukovi napsal prof. Bělohoubek celou knihu²⁹. Z ní vyjímáme:

Vzdělání se mu dostalo v místní škole. Po smrti svého otce v roce 1853 odešel do Českých Budějovic a roku 1856 zahájil studia na nižší reálce v Rokycanech. V roce 1859 je zapsán na německou vyšší reálku v ulici Mikulandské (v Praze). Protože se chtěl stát učitelem, zapsal se roku 1862 na pražskou polytechniku. Tam pod vlivem prof. Ballinga získal náklonnost k enzymologii a kvasné technologii. Přestože měl zdravotní problémy, byl mezi spolužáky velmi populární, tak v roce 1863 založil jednotu techniků s názvem Páka. Po založení spolku Isis roku 1866 se stal jeho aktivním členem.

Do praxe vstoupil jako sládek v lednu 1867 v závodě U Primasů pana F. Wauky v Praze a 9. února 1868 dostal od majitele pivovaru výuční list. V roce 1868 přijímá nabídku na místo samostatného podsládka v pivovarech hraběnky Marie z Rummerskirchů ve Větrném Jeníkově. Po úspěšném začátku přijal 15. 11. 1868 řízení pivovaru firmy Brasserie A. Finger v Intelaaken ve Švýcarsku a začal vyrábět „Bière bohème“. Poté chvíli cestoval po německých pivovarech a v roce 1870 nastupuje jako nadsladovní v pivovarech v Novém Městě Vídeňském a již další rok je povýšen na kvasmistra neboli spilečného. Nicméně po smrti matky v roce 1872 se snažil najít místo v Čechách a nastoupil na místo sládka deputátního v pivovaru knížete Carlose Auersperga ve Vlašimi a vytrval tam až do roku 1876. Následující rok si najmul pivovar v Pacově, ale zůstal tam, zřejmě ze zdravotních důvodů, jen rok a v roce 1878 se stává jednatelem a tajemníkem znovuzřízeného spolku pro průmysl pivovarský v království Českém a redaktorem časopisu Der Bierbrauer aus Böhmen. Přestěhoval se do domu U zlaté lodi v Mariánské ulici na Novém Městě (č. p. 929) a 14. května 1878 důsledkem svého podloměného zdraví umírá.

Za svůj krátký život stačil napsat řadu pojednání, ale zejména zásadní Katechismus pro sladovnické učedníky a tovaryše³², který vyšel až roku 1880.

Josef Holý

Podle Hanče¹⁸ byl schůzí konanou 6. července 1867 Josef Holý zvolen předsedou a přednesl referát „O Currarinu“.

Datum der erfolgten Meldung	Haus-Nr.	Namen	Charakter	Geburtsort
1859	II	Holý	Zuckerfabrik Beamter	Křinice
1859	II	Josef	Lehrer	Křinice

Obr. 3. Holý Josef³³

V pražské konskripci nalézáme u tohoto jména jako jedinou vhodnou profesi „Zuckerfabrik Beamter“ v potřebném období³³, v roce 1873. Holý Josef se narodil v Křinicích 22 dne 19. května 1845 v rodině mistra krejčovského Jana Holého a Anny, rozené Švejdové³⁴. Byl ženat nejprve s Františkou Brettschneidrovou a poté s Katharinou Kubesch, s níž měl dcery Olgu, Ludmilu a syna Antonína Heřmana, a do třetice byl ženat s Eliškou Rektorisovou³⁵.

Josef Holý nastoupil na pražskou polytechniku v roce 1859 (cit.²³).

Nicméně podle Neumannova Dějinného přehledu²⁰, kde jsou uvedeni funkcionáři spolku Isis, ani v jiných materiálech té doby není o Holém v této souvislosti žádná zmínka a neuvádí jej ani Borkovec¹⁹. Protože byl Holý členem představenstva Spolku pro průmysl pivovarský v království Českém a protože tam s ním byli funkcionáři pozdějšího Spolku českých chemiků, je pravděpodobné, že byl recipročně aktivní i ve spolku Isis. Kromě toho tento Josef Holý byl kolem roku 1870 adjunktem německého cukrovaru v Libochovicích a majitelem pivovaru Mýtského³⁶. Holý se podílel na zlepšení technických konstrukcí cukrovarnických strojů, působil i jako technický znalec³⁷.

Podle archu Soupisu pražského obyvatelstva zavedeného v roce 1873 byl též Josef Holý (z Křinice, bytem č. p. 791-II a 910-II; viz obr. 3), úředník v továrně na cukr a sládek, též obchodník s cennými papíry, nalezen 29. 4. 1907 na Olšanských hřbitovech poté, co se zastřelil³⁵.

Ferdinand Jičínský

V období 1868–1870 byl předsedou spolku Isis, byl velice horlivý funkcionář, který přivedl činnost spolkovou k nebyvalému rozkvětu³⁹. Po přeregistraci spolku Isis¹⁰ je dále veden jako člen Spolku českých chemiků.

Ferdinand Bohumil Jičínský se narodil 16. 7. 1846 v Karlštejně, č. p. 1, v rodině Ferdinanda Jičínského, direktora panství Karlštejnského a Barboře Kláře, rozené Stockar von Berenkopf^{40,41}.

Obr. 4. Ferdinand Jičínský³⁸

Záhy⁴², roku 1865, byl poslán na studia do Prahy na polytechniku²³, „kterou absolvoval s výborným prospěchem a věnoval se s celou láskou i zápalom zejména matematice, lučbě, fyzice a technologii. Té doby již vynalézavý a čilý duch jeho osvědčil se v počátcích vlastní literární činnosti. Jičínský tenkrát sestrojil a popsal nový, malý přístroj sirovodíkový a brzo na to navrhnul a doporučil užívání vakua v pivovarství. Pěstoval i v letech pozdějších se zálibou fysikální část chemie a partie fysiky, které zasahují v obor badání chemického; jmenovitě mluvil s nadšením o pracích Bunsenových a Regimultových, obou to fysikochemiků“.

Před založením Listů chemických přispíval do Časopisu chemiků českých, který vycházel v Praze od roku 1869 do roku 1870. Následujícího roku časopis tento vychází již jako příloha časopisu Průmyslník, leč avizovaný 4. ročník, který měl vyjít v roce 1872, nevyšel.

Roku 1870 nastoupil Jičínský dráhu praktickou, meškaje v kampani 1870–1871 v kolínském cukrovaru rytíře Horského a v následující kampani v cukrovaru chropínském na Moravě. Tehdy mocněji než kdy před tím zachtělo se mu seznati také zahraniční průmysl, a proto učinil tak, jakmile se mu příležitost udála, odebrav se v létě roku 1872 do Německa, kde stal se chemikem cukrovaru v Bredowě u Štětína na pobřeží Baltu (druhy německé Stettin-Bredow, nyní polské Drzetowo-Grabowo).

Za pobytu svého v Německu byl Jičínský literárně nejméně činným, spolu nepřestal být rozhodným Čechem a podporovatelem domácích literárních podniků, publikoval zejména v Časopise cukrovarnickém. Pomíjíjíce přehojný počet menších pojednání, které Jičínský v té době byl uveřejnil, uvádíme zejména, že sepsal a vydal samostatný větší spis o difuzi: „Das Saftgewinnungsverfahren der Diffusion“ v roce 1874, první to dílo toho druhu a všestranně důkladné. Za pobytu svého v Bredowě vypracoval také novou metodu určování šťavnatosti řepy; jejíž důležitost v technickém dozoru cukrovarnictví odůvodnil v jiném spise, kterýž vydal roku 1876 na uhájení svých náhledů a na obranu proti nájezdům některých neomylníků velkoněmeckých. Jičínský odhodlal se opustiti dráhu cukrovarnickou a nastoupiti činnost učitelenskou, při které by mohl věnovati se s větší volností svým snahám vědeckým. Jičínský byl u nás jedním z průkopníků měření cukernatosti řepné šťávy pomocí polarimetrických měření (jak píše Jičínský „polarisace“)⁴³. Jičínský má v databázi CAS SciFinder sedm publikací z oboru cukrovarnictví.

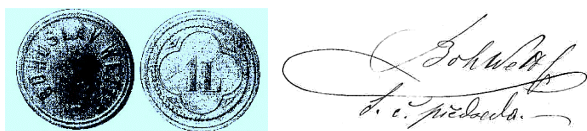
Roku 1874 navrátil se Jičínský do Prahy, uvítán vřele starými „přátely“ z dob studentských, jimž se stal vzorem v ohledu činnosti vědecké. Již na polytechnice byl utvořil Jičínský kolem sebe hlouček nadšených studentů, jimž pěstování věd přírodních mimo obligátní přednášky šlo

nade všecko. Jičínský byl také později předsedou chemického spolku „Isis“, kterýž tehdy byl v utěšeném rozkvětu a činnosti. Ještě v roce 1875 je zvolen za člena kontrolní komise Spolku⁴⁴.

Přijav místo asistentské při všeobecné i analytické chemii na českém ústavu polytechnickém, kde mj. založil nadaci na podporu posluchačů²³. Na ústavu setrval v tomto postavení až do své smrti. Jičínský zemřel nenadále po Vánocích 11. 1. 1877 po krátké nemoci, „rozkladem krve, následkem to neštovic“.

Bohuslav Wett

Bohuslav Wett byl minimálně od roku 1894 členem Spolku. V roce 1870 podle oznámení (únor) v Časopise chemiků českých²¹ se stal předsedou spolku Isis. Před tím, v roce 1869, byl ve spolku Isis jednatelem. V letech 1870–1871 se zúčastnil formulace nových stanov⁴⁵.

Obr. 5. Wettova účelová pivní známka⁴⁶

Bohuslav Wett, pozdější sládek v Kostelci nad Orlicí, se narodil 5. května 1847 v Budapešti do rodiny ing. Josefa Wetta a Korony, rozené Roll⁴⁷. Jeho otec, bytem u sv. Leopolda, č. p. 390, byl zeměměřič (Magyar Központi Vaspályánál mérnök) při železné dráze v Pešti⁴⁷. Wett měl za manželku Miladu, rodem Svobodovou, se kterou měl 3 děti: Jaroslava, Miladu a Bohuslava.

Wett navštěvoval nejprve základní školu v Kostelci nad Orlicí⁴⁷, poté (1860) reálku v Praze 10 (cit.⁴⁸), později reálku v Pardubicích, kterou absolvoval ve školním roce 1865–1866 (cit.⁴⁹). Ihned poté, v roce 1866, se zapsal na pražskou polytechniku²³.

Pro Bohuslava Wetta byl Kostecký měšťanský pivovar prvním, kde v letech 1873–1891 sládkoval, předtím měl v nájmu kostelecký pivovar hraběcí (Bedřich Karel hrabě Kinský z Vchynic)⁵⁰. V Kostelci zastával funkci náměstka starosty⁵¹. Z Kostelce nad Orlicí odešel do Stěžer, nedaleko Hradce Králové, kde měl v letech 1891–1902 pronajatý „harrachovský“ pivovar. Na sklonku života se přestěhoval do Turnova, kde pracoval v tamějším pivovaru⁵². Bohuslav Wett, bývalý sládek, zemřel v Turnově, kde žil v té době s rodinou⁴⁷, v nemocnici č. p. 521, dne 10. srpna 1902 (cit.^{53,54}). Jeho syn shodného jména byl podsládkem v pivovaru A. Svobody v Turnově a později sládkem v pivovaru v Chotěboři.

František Dlouhý

Obr. 6. František Dlouhý⁵⁵

Dlouhý byl předsedou Spolku jeden rok, od července 1870 (cit.¹⁸) do července roku 1871.

Franz Xaver Anton Johann Nepomuk Dlauhy (podle konškrípce Dlauhý) se narodil 27. dubna 1852 na Novém Městě Pražském v č. p. 1310, do rodiny oficiála Martina Karla Dlauhy a Marie Kathariny Jedlička⁵⁶. Dlouhý byl český přírodovědec, pedagog, středoškolský profesor, spisovatel, hudebník, skladatel a entomolog. Po skončení základní školy pokračoval⁵⁵ v dalším studiu na nižší reálce v Poličce

a polytechnickém ústavu v Praze, kde se zapsal roku 1867 (cit.²³), kde studium ukončil roku 1871. Potom, v roce 1872, začal učit na nižší reálce v Poličce⁵⁷ a působil zde jako suplent až do roku 1874. V Poličce byl dokonce ředitelem ochotnického divadla. Od zmíněného roku 1874 učil na učitelském ústavě v Brně, kde roku 1892 dosáhl titulu hlavní učitel či profesor. Pracoval zde až do své smrti. Přednášel přírodní vědy a nepovinné předměty, jako např. kreslení a hru na housle. Napsal několik pojednání o broucích a o léčivých rostlinách.

Dlouhý byl aktivním účastníkem národního a kulturního života, zasloužil se o české školství a divadlo v Brně. Pracoval ve spolku Vesna (1880–1886), od 1881 v Družstvu českého Národního divadla, kde se uplatnil i jako ochotnický režisér, a v literárním odboru Čtenářského spolku či v Literárním klubu. Spolupracoval s nejvýznamnějšími kulturními osobnostmi českého Brna, mj. s F. Bartošem, V. Brandlem, F. Kameníčkem, J. Kabelíkem a A. Pammrovou. Angažoval se v Matici školské a v roce 1906 spoluzaložil učitelskou Jednotu Komenského, a v roce 1908 Osvětový svaz. Na sjezdu učitelů rakouských učitelských ústavů (1906) prosadil pokrokové návrhy na reformu náplně studia na českých učitelských ústavech a reformy se zastával i v Jednotě Komenského (1907). Hlásil se k mladočeské straně a byl znám i jako stoupenec masarykovského realismu. Propagoval Darwinovu teorii a od 1911 byl činným členem Klubu přírodovědeckého v Praze⁵⁸.

Zemřel 18. října 1912 v Brně, pochován je na Ústředním hřbitově města Brna⁵⁹, Vídeňská 96, skup. 10, řada 1, hrob č. 63.

Jan Lad. Černý

Zprávy spolkové.

Přírodovědecký spolek „Isis“ odbyval dne 8. července t. r. výroční valnou hromadu. Ze zprávy jednatelské vyjímáme toto: Spolek čítal dva nové údy zakládající, totiž českobrodský cukrovar a pana prof. Stolbu a 48 údů činných. Činnost spolková jevila se hlavně v přednáškách a v podnikání výletů. Nově zvolený výbor sestával se následovně: Černý Jan L., předseda; Rakouš Fr., jednatel; Benedikt Jan, pokladník; Vinař Fr. knihovník a Stockar Rud. architekt. Usnešení, aby na počátku listopadu svolána byla schůze chemiků vůbec, kde by se porokovalo o změně stanov v ten smysl, by každý chemik mohl být činným údem, oprávněným k nadějším v rozkvět spolku v budoucnosti nedaleké. Ku konci hromady vzdány díky odstupujícímu výboru, zvláště předsedovi Fr. Dlouhému, který po celý rok o spolek horlivě se staral.

Obr. 7. Jan Lad. Černý⁶⁰

Dne 8. července 1871 zvolila valná hromada spolku za předsedu Jana Lad. Černého, který byl na valné hromadě 28. ledna 1872 vystřídán, již po změně stanov, Karlem Preisem. Jan Černý byl, podle Hanče¹⁸, za Dlouhého místopředsedou, je zmiňován jako kontrolní komisař Společnosti⁶¹ či jako zapisovatel.

Černý, Jan Ladislav, podle matriky Jan Nepomucký Černý, se narodil uvedeného 15. května 1849 v Hřebečnicích u Rakovníka č. 33 do rodiny Josefa Černého a Hermíny, dcery lesního Jana Hebra⁶².

V Rakovníku studoval na vyšších reálných školách, v Praze v letech 1868–1872 na české polytechnice. Pak byl zaměstnán až do května 1873 jako praktikant při huti v Příbrami a půl léta při puncovním úřadě ve Vídni. Od listopadu 1873 do července byl opět na české technice, zabývá se studii technickými, načež byl po dvě léta při hornictví u společnosti „Humboldt“ ve Slaném a v Jemnicích u Slaného. V době té, vzdav se naděje na zdárný výsledek hloubení šachty (později skutečně opuštěné), oddal se učitelství, připravuje se ke zkouškám pro školy reálné. Písemné práce také odvedl v únoru roku 1877. Protože nebylo vyhlídáno místo, podjal se v říjnu téhož roku zkoušek pro školy měšťanské z oboru přírodovědeckého. Od května 1877 působil na obecní chlapecké škole v Karlíně, od 1. března 1878 ustanoven byl zatímčím učitelem na měšťanské škole v Unhošti, kteréž místo 1. ledna 1879 bylo mu uděleno definitivně. Byl členem ústřední matice školské v Praze. Černý sepsal a vydal: Karel a Václav, povídka pro mládež (v Pospíšilových Zá-

bavách pro mládež v Praze roku 1871); Spořitelni knížka, povídka pro mládež, nákladem „Dědictvím maličkých“, jež byla poctěna první cenou, v Královém Hradci roku 1880.; Boženka, povídka ze života v „Nové knihovně pro mládež“, nákladem Fr. Urbánka roku 1881; Naše vzory spořivosti, nákladem Ředitelství měšťanské školy chlapecké Kladno (Husa kom.). Dále podal do Zpráv spolku chemikův českých články. Historie české literatury chemické a Prubovna v Příbrami (1872–1873); do II. ročníku Chemických listů napsal pojednání: Praktická cvičení v laboratoři pro žáky vyšších reálků (1878)⁵⁷. Na schůzích spolku referoval mj. o určování zlata a stříbra v puncovních úřadech, o české chemické literatuře.

Jan Ladislav Černý je zmiňován v tzv. Třetím seznamu pl. tit. pánů spoluzakladatelů Dědictví Maličkých v Hradci Králové (1859–1889) jako zastupující ředitel školní na Kladně⁶³.

Dostali jsme se ve svém postupném vyprávění o budoucích představitelích spolku chemiků v Čechách až na samý začátek, ke spolku Isis a k Františku Fischerovi. Tím tento cyklus článků uzavíráme. U některých předsedů se přes vší snahu mnoho údajů nalézt nepodařilo. Uchovejme pro budoucnost alespoň tyto nalezené skromné údaje.

LITERATURA

1. Řápková R., Drašar P.: Chem. Listy 116, 629 (2022).
2. Drašar P.: Chem. Listy 115, 506 (2021).
3. Kratochvíl B., Drašar P.: Chem. Listy 115, 498 (2021).
4. Drašar P.: Chem. Listy 117, 43 (2023).
5. Drašar P., Chuchvalec P., Bělohav Z.: Chem. Listy 116, 614 (2022).
6. Drašar P.: Chem. Listy 117, 48 (2023).
7. Drašar P.: Chem. Listy 117, 244 (2023).
8. Šafařík V.: Zprávy spolku chemikův českých I, 1 (1872–1873).
9. Slavík A.: *Dějiny českého studentstva*, F. A. Slavík, Praha 1874.
10. Drašar P.: Chem. Listy 115, 506 (2021).
11. <http://katalog.ahmp.cz/pragapublica/>, Naturhistorischer Verein, staženo 10. 10. 2022.
12. Ritter L.: *Kapesní slovníček novinářský a konverzační*, str. 164, Jarosl. Pospíšil, Praha 1851.
13. J. K.: *Národní noviny* 2, (304) 2077 (1849).
14. <https://provenio.net/records/3b560f66-c1a0-4a86-9edb-2eb3bbf38d7d>, staženo 10. 10. 2022.
15. <http://katalog.ahmp.cz/pragapublica/permalink?xid=ED0A33472D3411E0823D00166F1163D4&sca n=1#scan1>, staženo 10. 10. 2022.
16. <http://katalog.ahmp.cz/pragapublica/>, Gesellschaft für Physiokratie in Böhmen, staženo 10. 10. 2022.

^a Naskenované evidenční listy nemají stálá URL; uvádíme proto URL databáze (<http://digi.nacr.cz/prihlasky2/>, <http://katalog.ahmp.cz/pragapublica/>) a hesla, která je třeba použít.

^b Některé údaje z databáze MyHeritage mohou být přístupné jen licencovaným uživatelům.

17. Anonym: Zprávy spolku chemikův českých 2, 45 (1874–1876).
18. Hanč O.: *100 let v Československé společnosti chemické její dějiny a vývoj 1866–1966*. Academia, Praha 1966.
19. Borkovec P.: *Vliv průmyslové praxe na odborné a moderní vzdělávání chemických inženýrů: rozvoj stolic pražského technického učiliště a jejich administrativní a odborné obsazování v návaznosti na průmyslový rozvoj v českých zemích od roku 1870 do roku 1920. Disertační práce*. ČVUT Praha, Praha 2020.
20. Neumann K. C.: *Listy Chemické 30*, č. 9/10 (1906).
21. Anonym: *Časopis chemiků českých 2*, 48 (1870).
22. Anonym: *Průmyslník, Časopis chemiků českých 3*, 58 (1871).
23. Velflík A. V.: *Dějiny Technického učení v Praze*, Česká Matice Technická, Praha 1906.
24. <http://digi.nacr.cz/prihlasky2/>, František Fischer 1841
25. <http://katalog.ahmp.cz/pragapublica/>, Fischer František 1841.
26. Anonym: *Chem. Listy 5*, 189 (1911).
27. Anonym: *Časopis pro průmysl chemický 10*, 212 (1900).
28. <https://www.tovarnikominy.cz/kominy.10>, staženo 10. 10. 2022.
29. Bělohoubek A.: *Josef Tomáš Suk, Náčrtek životopisný*, J. Pichl, Praha 1885.
30. https://www.portafontium.eu/iipimage/30066325/nepomuk-18_1600-n?x=460&y=303&w=397&h=180, staženo 10. 10. 2022.
31. <https://www.myheritage.cz/research/collection-1/myheritage-rodokmeny?itemId=660367911-500572&action=showRecord&recordTitle=Josef+Tom%C3%A1%C5%A1+Suk>, staženo 10. 10. 2022.
32. Nový Poupě, *Katechismus pro sladovnické učedníky a tovaryše*, Slavík a Borový, Praha 1880.
33. <http://digi.nacr.cz/prihlasky2/>, Holý Josef 1845
34. <https://ebadatelna.soapraha.cz/d/7331/51>, staženo 10. 10. 2022.
35. <http://katalog.ahmp.cz/pragapublica/>, Holý Josef 1845
36. Anonym: *Listy Chem. 2*, 100 (1878).
37. Anonym: *Časopis cukrovarnický 3*, 343 (1874).
38. Anonym: *Chem. Listy 1*, (č. 10.) příloha (1877).
39. Diviš J. V.: *Cukrovarnictví*. I. L. Kober, Praha 1897.
40. <https://ebadatelna.soapraha.cz/d/4398/4>, staženo 10. 10. 2022.
41. <http://www.rektoris.wz.cz/rod-stockar.html>, staženo 10. 10. 2022.
42. Preis K.: *Listy Chem. 1*, 341 (1877).
43. Jičínský F.: *Časopis cukrovarnický 2*, 297 (1873).
44. Anonym: Zprávy spolku chemikův českých 2, 164 (1872–1873).
45. Anonym: *Časopis chemiků českých 2*, 117 (1870).
46. Likovský Z.: *Orlické hory a Podorlicko 1999*, 208.
47. [https://www.myheritage-rodokmeny?itemId=155951121-1-96&action=showRecord&recordTitle=Bohuslav+Wett](https://www.myheritage.cz/research/collection-1/myheritage-rodokmeny?itemId=155951121-1-96&action=showRecord&recordTitle=Bohuslav+Wett), staženo 10. 10. 2022.
48. Anonym: *Časopis Musea království Českého 34*, 111 (1860).
49. Werner L.: *Slavnostní list ku sjezdu bývalých žáků reálné školy v Pardubicích*. Reálná škola Pardubice, Pardubice 1887.
50. Likovský Z.: *Pivovary okresu Rychnov nad Kněžnou*, str. 102; <https://docplayer.cz/69068356-Pivovary-okresu-rychnov-nad-kneznou.html>, staženo 10. 10. 2022.
51. Anonym: *Úřední věstník Rady zemědělské pro Království České 4*, 133 (1880).
52. Anonym: *Kvas 36*, 467 (1908).
53. *Sbírka Matrik Východočeského kraje, 1587–1949; CZEC0004D_Matriky-Church-books-Semily-6762-1894-1914_00191.jpg*, staženo 10. 10. 2022.
54. Anonym: *Listy pojizerské 17*, č. 21, str. 6 (1902).
55. https://sk.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek_Dlouh%C3%BD, staženo 10. 10. 2022.
56. Anonym: *Časopis chemiků českých 2*, 117 (1870).
57. Kryšpín V.: *Obraz činnosti literární učitelstva československého za posledních 100 let od r. 1780 do r. 1882: s doplňkem za léta 1883 a 1884: příspěvek k historii české literatury a českého školství*. M. Knapp, Praha 1885.
58. *Biografický slovník*: http://biography.hiu.cas.cz/Personal/index.php/DLOUH%C3%9D_Franti%C5%A1ek_27.4.1852-18.10.1912, staženo 10. 10. 2022.
59. https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=15409, staženo 10. 10. 2022.
60. *Národní listy 11*, (190) 3 (1871).
61. Anonym: *Listy Chem. 5*, 5 (1881).
62. <https://ebadatelna.soapraha.cz/d/11976/53>, staženo 1. 12. 2022.
63. Anonym: *Čech, politický týdeník katolický 21* (180; 8. 8. 1889), 3 (1889).

P. Drašar (*University of Chemistry and Technology, Prague, Czech Republic*): **Presidents of ISIS, Association for Education in the Field of Chemistry and Auxiliary Sciences, in 1864–1873**

The article describes the basic data on the presidents of Isis, namely, the Association for education in the field of chemistry and auxiliary sciences (Verein zur Ausbildung in der Chemie und der Hilfswissenschaften), in 1864–1873.

Keywords: president of Isis association, František A. Fischer, Josef Suk, Josef Holý, Ferdinand Jičínský, Bohuslav Wett, František Dlouhý, Jan Lad. Černý